

NELEGÁLNÍ TĚŽBA A PRÁVNÍ PROSTŘEDKY EU OVLIVŇUJÍCÍ TRH DŘÍVÍM

ILLEGAL LOGGING AND THE EU LEGAL INSTRUMENTS INFLUENCING THE TIMBER MARKET

KATEŘINA VENTRUBOVÁ - VILÉM JARSKÝ

Fakulta lesnická a dřevařská ČZU Praze

ABSTRACT

Illegal logging and the international trade in illegally logged timber are a major problem for many timber-producing countries in the developing world. It causes environmental damage, costs governments billions of dollars in lost revenue, promotes corruption, and undermines the rule of law and good governance and funds armed conflict. It retards sustainable development in some of the poorest countries of the world. Consumer countries contribute to these problems by importing timber and wood products without ensuring that they are legally sourced. In recent years, however, producer and consumer countries alike have paid increasing attention to illegal logging. This paper summarizes the situation of the EU's timber market with an emphasis on illegally harvested timber, and analyzes current legislative measures that may affect supply and demand of timber and that may influence operators in both the public and private sectors.

Klíčová slova: nelegální těžba, obchod, legislativní opatření, náklady

Key words: illegal logging, trade, legislative measures, additional costs, European Union

ÚVOD

Nelegální těžba a s tím související obchod znamená, že dřevo je těženo, transportováno, zpracováváno, prodáváno nebo nakupováno v rozporu s legislativními předpisy na národní úrovni (BRACK 2006). Samotný proces těžby může být nezákonný, pokud jsou používány korupční praktiky k získání vstupu do lesa nebo je dřevo těženo bez povolení nebo v chráněných oblastech. Nezákonným se může stát obchod se dřevem v průběhu transportu, a to např. vyhýbáním se placení daní a poplatků, neuvážením správných údajů v celních deklaracích apod.

Je ovšem nutné podotknout, že mnoho těžeb, i přesto, že jsou zákonné, způsobuje značné škody, a proto nestačí se zaměřit pouze na samotný původ dřeva, ale na celý řetězec uvádění dřeva na trh Společenství.

POPIS PROBLEMATIKY

Do Evropy je nelegálně vytěžené dříví importováno ze čtyř kritických regionů - z východní Evropy a Ruska, Jihovýchodní Asie a Číny, Latinské Ameriky a Afriky. Celkový objem nelegálně dováženého dříví se odhaduje v rozmezí od 26,5 mil. m³ do 31 mil. m³, což představuje asi 16 – 19 % celkového importu. Zhruba polovina celkového objemu přichází na trh EU z východní Evropy a Balkánu, třetina pochází z Jihovýchodní Asie (WWF 2008).

Tabulka 1 „Významné exportéřské země do Evropy a procento dovozu“ ukazuje původ nelegálně vytěženého dříví v Evropě a největší odběratele v rámci EU-27. Nelegální těžba dřeva není pouze problémem pro životní prostředí (odlesňování, ztráta biodiverzity,

změna klimatu). Připravuje rovněž domorodé a místní obyvatelstvo o pracovní místa a zdroje a podporuje korupci a organizovaný zločin (Seneca Creek Associates and Wood Resources International 2004). Vlády tak ztrácejí miliardy eur na příjmech a snižuje se tím konkurenceschopnost legální těžby dřeva jak v zemích, které dřevo dovážejí, tak v těch, které ho vyvážejí.

METODIKA

Hlavním cílem tohoto příspěvku je analyzovat základní legislativní opatření EU, která ovlivňují trh dřívím a identifikovat potenciální náklady, které mohou z těchto dokumentů vyplynout jak pro soukromý, tak státní sektor.

V úvodu analýzy je stručně nastíněna situace na trhu s nelegálně vytěženým dřívím v EU s cílem zdůraznit, že obchod s nezákonně těženým dřívím je skutečně důležitou problematikou.

Dále budou analyzovány současné právní dokumenty Evropské unie:

- Akční plán EU pro vymahatelnost lesního práva, správu a obchod (FLEGT).
- Akční plán EU o vymahatelnosti lesního práva, správě a obchodu (FLEGT) stanovuje proces a balík opatření, prostřednictvím kterého se Evropská komise snaží vyzdvihnout narůstající problém nelegálně těženého dříví a s tím souvisejícího obchodu.
- Nařízení Rady EU 2173/2005 z 20. prosince 2005 stanovující licenční schémata FLEGT pro import dřeva do Evropského společenství
- Nařízení o zavedení režimu licencí FLEGT pro dovoz dřeva do EU vychází z Akčního plánu pro FLEGT. Provádění režimu licen-

Tab. 1.

Významné exportéřské země do Evropy a procento dovozu
Significant exporter countries to Europe and percent of import

Země/Country	Import nelegálně těžženého dřeva (m ³)/ Illegally harvested timber imports (m ³)	Druh/Type	Odběratelé v EU-27/ Customers in the EU-27
Rusko	10,4 mil.	50 % kulatina 24 % řezivo 7 % papír 5 % překližka	43 % Finsko 10 % Německo 9% Estonsko
Indonésie	4,2 mil.	38 % nábytek a ostatní dokončené výrobky ze dřeva 17 % dřevovina 16 % parkety 10 % překližka	20 % Nizozemí 15 % Belgie 14 % Itálie
Čína	3,7 mil.	52 % nábytek a ostatní dokončené výrobky ze dřeva 19 % překližka 13 % papír	30 % Velká Británie 14 % Německo 8 % Španělsko
Brazílie	2,8 mil.	37 % překližka 20 % řezivo 19 % nábytek a ostatní dokončené výrobky ze dřeva 11 % parkety	19 % Velká Británie 14 % Francie 13 % Belgie
Kamerun	645 tis.	81 % řezivo 10 % kulatina 5 % dýha	24 % Itálie 19 % Španělsko 16 % Nizozemí

Zdroj: http://assets.panda.org/downloads/illegal_wood_for_the_european_market_july_2008.pdf

ci vyžaduje, aby dovoz příslušných dřevařských výrobků do Společenství podléhal systému ověřování a kontrol, který má zaručit zákonnost těchto výrobků.

- Nařízení Komise č. 1024/2008 ze 17. října 2008 stanovující detailní opatření pro implementaci nařízení Rady č. 2173/2005

Prováděcí nařízení Komise má za cíl zajistit důsledné nakládání s licencemi FLEGT ze strany orgánů v členských státech, proto je nezbytné stanovit informace, jež mají být součástí licence. Součástí nařízení je také stanovení normalizovaného formátu licencí FLEGT pro usnadnění jejich účinného ověřování.

- Nový legislativní návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady EU stanovující podmínky hospodářských subjektů, umístějí cí dřevo a výrobky ze dřeva na trh Společenství

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky, vychází z Akčního plánu EU pro vymahatelnost práva, správu a obchod v lesnictví (FLEGT) a má doplnit stávající předpisy, které směřují ke kontrole uvádění nelegálně vytěženého dřeva a výrobků z něho na trh EU.

VÝSLEDKY

Ve vybraných dokumentech budou hodnoceny dopady jak na státní, tak na soukromý sektor. Na soukromý sektor bude nahlíženo z dvojího pohledu, a to z pohledu vlastníka lesů a obchodníka dřívím. V další části bude provedena identifikace nákladů. Nastíněny budou problematické oblasti, které mohou z legislativních opatření vyplynout.

Akční plán EU FLEGT

Akční plán je začátkem procesu, který klade důraz na vládní reformy a budování kapacit, podpořených činnostmi, zaměřenými na rozvíjející se multilaterální spolupráci, a doplňková opatření, která jsou cílena na poptávkovou stranu a vytvořena s cílem omezit spotřebu nelegálně těžženého dříví v EU.

- Dopady na státní sektor

Vzhledem k tomu, že akční plán má formu nezávazných právních dokumentů EU, nebude mít obsah materiálu přímý dopad na žádné subjekty na národní úrovni. Materiál vyzývá především EK k aktivní činnosti v oblasti boje proti nezákonné těžbě. Jsou zde ovšem uvedena určitá doporučení, která by, v případě jejich implementace a provádění, výrazně usnadnila situaci v boji proti nezákonným těžbám. Jedná se o dobrovolné aktivity jak bilaterálního, tak multilaterálního charakteru mezi jednotlivými členskými státy a třetími zeměmi.

V oblasti podpory producentským zemím je hlavní cíl směřován na trhy rozvojových zemí a nově vznikající trhy, které jsou nejrizikovější z hlediska obchodování s nelegálně vytěženým dřívím. Zde je důraz kladen na podporu hospodaření místními komunitami tak, aby byly aktivně zapojeny do boje proti nezákonné těžbě prostřednictvím spolupráce s partnerskými vládami.

Podpora donorů je potřebná zejména pro širokou vládní reformu, zejména v oblasti justice, armády a policie. Přímá pomoc je nutná také k vybudování kapacit pro řešení nových otázek, kterými se vládní agentury musí zabývat. Jde zejména o sledování a evidenci protizákonných postupů v oblasti životního prostředí, zvýšení povědomí policie o právu v životním prostředí, zabraňování korupci apod.

V oblasti obchodu s dřívím je důležitým prvkem opatření, které by motivovalo další důležité spotřebitele dříví zapojit se do komplexního rámce vzájemné spolupráce, což by eliminovalo objem nelegálně těžného dříví vstupujícího na koncové trhy.

- Dopad na soukromý sektor

Nelegálně těžné dříví je koncentrováno zejména na nově vznikajících a rozvíjejících se trzích. Ovšem mezinárodní poptávka po dříví poskytuje ideální podmínky pro trh, na kterém nepoctiví operátoři získávají a obchodují s nezákonně těžným dřívím. Neefektivnější cestou k zabránění takovýchto praktik se zdá vytvoření multilaterálního rámce sdružujícího důležité importéry a exportéry.

Soukromý sektor může prostřednictvím sítě obchodních vztahů pozitivně ovlivnit sociální zodpovědnost místních komunit za užívání národních přírodních zdrojů. Vzhledem k povaze dokumentu nejsou očekávány žádné přímé dopady na soukromý sektor, vyjma dobrovolných aktivit, spojených s prosazováním zásad trvale udržitelného obhospodařování lesů.

Nařízení Rady č. 2173/2005 o zavedení režimu licencí FLEGT pro dovoz dřeva do EU

Princip schématu licencí je založen na dobrovolných partnerských dohodách s třetími zeměmi. V dobrovolné dohodě se Společenství a partnerská země zavazují spolupracovat na podpoře akčního plánu FLEGT.

- Dopad na státní sektor

Nařízení přímo stanoví, že dřevařský výrobek, na který se nařízení vztahuje a je na některé celnici propouštěn do volného oběhu Společenství, musí disponovat licencí stvrzující, že výrobek byl vyroben ze zákonně vytěženého domácího dřeva nebo ze dřeva, které bylo do partnerské země zákonně dovezeno v souladu s vnitrostátními předpisy. Proces propouštění do volného oběhu a dodržování pravidel propouštění má být sledováno třetí stranou.

Příslušné orgány členských států by měly před propuštěním dodávky, na niž se licence vztahuje, do volného oběhu ve Společenství ověřit, zda pro každou dodávku existuje platná licence. Členský stát musí vymezit kompetence příslušných orgánů, celních orgánů a třetí strany. Dále musí zabezpečit vzájemnou komunikaci mezi nimi. Příslušný orgán musí zabezpečit komunikaci s EK, která je povinna poskytnout názvy a další důležité údaje týkající se licenčních orgánů určených partnerskými zeměmi, ověřené vzory razítek a podpisů osvědčujících, že licence byla právoplatně vydána, a všechny další důležité informace, které v souvislosti s licencemi obdrží a které ohlašují případy, kdy je nařízení porušováno. Každý členský stát musí také stanovit sankce za nedodržení těchto pravidel.

- Dopad na soukromý sektor

Soukromý sektor bude v rámci tohoto nařízení ovlivněn zejména na straně obchodníků, resp. importérů dříví z partnerských zemí. Importéři budou muset sledovat vývoj v rámci podepisování partnerských dohod a v případě, že mají obchodní vztahy s danou producentskou zemí, budou muset dokládat stanovenou licenci.

Další potenciální dopad na soukromý sektor mohou mít rozsáhlé reformy v oblasti legislativy. Ty mohou způsobit změny v obchodních vztazích, v rámci zavádění kontrol mohou mít dopad na rychlost dodávky apod. Pokud ovšem importér obchoduje s partnerskou stranou dodávající příslušnou legislativu, neměly by tyto reformy způsobit žádné navýšení nákladů.

Nařízení Komise č. 1024/2008, kterým se stanoví podrobná pravidla provádění nařízení Rady č. 2173/2008

- Dopad na státní sektor

Dopady na státní sektor jsou stejného charakteru jako u nařízení č. 2173/2005. I přes důležitou roli celního orgánu při kontrolách propouštění dodávky do volného oběhu, nebude mít nařízení č. 2173/2005, ani prováděcí nařízení Komise na činnost celních orgánů výrazný dopad. Jde pouze o zařazení dalšího vzoru licence do již zavedeného systému kontrol.

- Dopad na soukromý sektor

Dopady na soukromý sektor jsou stejného charakteru jako u nařízení č. 2173/2005.

Návrh nařízení stanovující podmínky hospodářským subjektům, umisťujícím dřevo a výrobky ze dřeva na trh

Cílem navrhovaných opatření je odradit hospodářské subjekty od uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh Společenství, pokud jim nebyla poskytnuta přiměřená záruka jejich zákonnosti. Návrh je založen na zásadě náležité péče (due diligence). Po hospodářských subjektech se požaduje, aby uplatňovaly systém náležité péče za účelem maximálního snížení rizika uvádění nezákonně vytěženého dřeva a výrobků z tohoto dřeva na trh Společenství.

- Dopady na státní sektor

Každý členský stát musí stanovit kompetentní orgán zodpovědný za implementaci nařízení. Hlavním úkolem kompetentních orgánů bude sledovat monitorovací organizace. Obecně bude mít nařízení ve své stávající podobě dopad na zvýšené personální náklady a náklady na technické vybavení pro potřeby komunikace mezi zainteresovanými skupinami. Zvýší se také administrativní náročnost v případě, že monitorovací organizace budou uznávány na národní úrovni. Budou-li zakládány zcela nové organizace, tzn. nebude využíváno stávajících kapacit, zvýší se také náklady za pronájmy a údržbu administrativních prostor.

- Dopady na soukromý sektor

Hospodářský subjekt, jak je definovaný nařízením, je osoba, která poprvé umisťuje dřevo nebo výrobky ze dřeva na trh EU. Takový hospodářský subjekt musí zabezpečit, aby jim používaný systém náležité péče splňoval všechny požadavky, uložené nařízením, a tak minimalizoval riziko umisťování nelegálně vytěženého dříví na trh EU. Pokud hospodářský subjekt hospodaří v souladu s lesnickou legislativou, naplňuje požadavky návrhu nařízení v současném znění textu.

Pokud nejsou splněny dané požadavky, musí hospodářský subjekt přijmout nápravná opatření. Jedním z takových opatření je přijetí systému náležité péče, který provozuje monitorovací organizace. Náklady za nápravná opatření nejsou v návrhu nařízení zmiňovány, ale s největší pravděpodobností je bude muset hradit hospodářský subjekt.

Tab. 2.

 Identifikace potenciálních dodatečných nákladů jak pro státní, tak soukromý sektor
 Identification of potential additional costs both for public and for private sector

Sektor/Sector	Potenciální důvod na zvýšení nákladů/ Potential reason for increased costs	Položka nákladů/Cost items	Specifikace/Specifications
Akční plán EU FLEGT ¹			
Státní sektor	-	zapojení místních komunit do aktivního boje proti nezákoně těžbě dřeva	
-	podpora vládní reformy		
-	účast na implementaci dobrovolné partnerské dohody	-	personální náklady
-	donorský dar	-	personální náklady na experta, prosazující princip trvale udržitelného obhospodařování lesů v dané partnerské zemi
-	vyškolení expertů		
-	tréninkové programy		
-	přímý peněžitý dar		
Vlastník lesa v EU	bez dopadu		
Obchodník	bez přímého dopadu v případě obchodování se „spolehlivým“ partnerem	snížení tržeb v případě obchodování s „nespolehlivým“ partnerem, nedodržujícím příslušnou lesní legislativu	
Nařízení Rady EU č. 2173/2005, stanovující licenční schémata FLEGT a nařízení Komise č. 1024/2008, stanovující podrobná opatření pro provádění č. 2173/2005 ²			
Státní sektor	ustanovení příslušného orgánu	personální náklady	expert na sledování aktuálního dění v rámci aktivity FLEGT
-	efektivní komunikace s Evropskou komisí, s celním orgánem a třetí stranou	náklady na technické vybavení	kompatibilní software na výměnu informací mezi všemi účastníky
	ustanovení nezávislé třetí strany	personální náklady	expert na sledování aktuálního dění v rámci aktivity FLEGT a efektivní komunikaci s Evropskou komisí, s celním orgánem a třetí stranou
-	expert na odbornou kontrolu propouštěného produktu na trh Společenství	náklady na technické vybavení	kompatibilní software na výměnu informací mezi všemi účastníky
Vlastník lesa v EU	bez dopadu		
Obchodník	zajištění informovanosti o nových partnerských zemích	personální náklady	expert na sledování aktuálního vývoje v rámci iniciativy FLEGT
Legislativní návrh nařízení stanovující podmínky hospodářským subjektům ³			
Státní sektor			
Vlastník lesa v EU	v případě dodržování platné legislativy v oblasti lesního hospodářství bez dopadu		
Obchodník	bez přímého dopadu v případě obchodování se „spolehlivým“ partnerem		

¹Vzhledem k povaze dokumentu jsou zvažovány pouze náklady na dobrovolné aktivity.

²Vzhledem k tomu, že dopady na soukromý a státní sektor jsou stejné povahy, tyto dokumenty uvedeny v jedné kolonce.

³Dopady a potenciální náklady jsou zvažovány ke znění textu k 30. říjnu 2009.

Monitorovací organizace je taková organizace, která má ověřovat soulad se systémem náležité péče a která má přijmout odpovídající opatření v případě, že bude objeveno pochybení u hospodářského subjektu, a informovat o tom kompetentní orgán. Náklady na zřízení monitorovací organizace nejsou v současném znění textu zmínovány, budou zřejmě závislé buď na jednotlivci, nebo organizaci, zda budou žádat o uznání statutu a budou ochotni tyto náklady uhradit. Tak vzniknou další potenciální náklady hospodářskému subjektu v případě, kdy bude užívat systém náležité péče některé z uznávaných monitorovacích organizací.

Výsledky analýzy jsou ukázány v tabulce 2, která představuje potenciální dodatečné náklady jak pro veřejný, tak pro soukromý sektor. Zdá se, že největší nákladovou položkou jak pro veřejný, tak soukromý sektor ponese personální náklady, zejména náklady na posílení lidských zdrojů. Na druhé straně jasně vyplývá, že přibude-li lidských zdrojů, přibude administrativy a tím budou hospodářské subjekty více zatíženy administrativní náročností.

DISKUSE A DOPORUČENÍ

Nezákonné těžby tvoří část deliktních jednání v oblasti lesního hospodářství. Deliktní jednání jasně vyplývá z porušení pravidel práva. ROSENBAUM (2002) identifikuje dva typy porušení v legislativním systému, vedoucí k deliktním jednání: porušení práva a porušení jeho samotné realizace. Porušení práva zahrnuje zejména kolizi existujících norem, neodhalené násilí, neodpovídající sankce nebo protichůdné legislativy. Na druhou stranu porušení implementace zahrnuje např. slabé výsledky realizace, nespravedlivou aplikaci práva, nedostatek kapacit při prosazování práva a nedostatečný přehled národních vlád o skutečné situaci v zemi. LINDSAY, MEKOUAR a CHRISTY (2002) také hodnotí nezákonné aktivity v lesnictví, zejména nelegální těžbu plynoucí jak z pochybení při prosazování legislativy, tak z neadekvátnosti samotné legislativy.

Odpovídající legislativa musí existovat a musí být prosazována. Co je „správné“ právo s ohledem na lesy? Ačkoliv některá všeobecná vodítka mohou být poskytnuta na základě odborných expertíz, neexistuje na tuto otázku jednoznačná odpověď. Je ovšem zřejmé, že právo není „spravedlivé“ zejména z pohledu chudých skupin ve společnosti, které nejsou schopny se prosadit v procesech legislativních reforem.

Situace chudých skupin je analyzována ve zprávě COLCHESTERA (2006). Colchester namítá, že existující lesní práva vlastně poškozují chudé a že vymahatelnost lesního práva a vládní snahy se často příliš zaměřují na samotné posílení legislativního systému a nikoliv na nápravu daného systému. Obdobně argumentuje také plán Savcor Indufor Oy (2005), který rozlišuje mezi nelegální těžbou vycházející z chudoby a komerční nezákonnou těžbou. Argumentuje, že snahy v boji proti nelegálním těžbám vycházejícím z chudoby by se měly, místo prosazování práva, zaměřit na uzavření obrovské mezery mezi zákonnou nabídkou a poptávkou, zejména po palivovém dříví, která existuje v mnoha zemích. Není dostačující mít pouze „správné“ právo, ale důležitá je jeho transparentnost. To zahrnuje jak širokou diseminaci práva, tak zabezpečení, že jazyk je srozumitelný veřejnosti (Světová banka 2006).

Hodnocení rozšířenosti nezákonné těžby a navazujícího obchodu s nelegálním dřívím ukazuje na řadu problémů, a nehledě na definice a použitou metodiku, exaktní „rozšíření“ nemůže být určeno s úplnou přesností. BLASER et al. (2005) a OTTISCH et al. (2005) defi-

nují problémové oblasti při provádění hodnocení z důvodu samotné povahy nelegálních činností, stejně tak jako chyb a nekompatibility ve statistických datech v případech, kdy jsou používány nepřímé metody hodnocení (srovnávání dat produkce, spotřeby, exportu a importu). Nicméně úvahy o nelegálních aktivitách mohou být prověřovány důslednými způsoby používajících řadu uznávaných nástrojů a metod.

Komplexní hodnocení odhaduje, že nelegální těžba představuje z celosvětového hlediska 5 až 10 % průmyslové produkce dřeva. Jestliže nejrozsáhlejší nelegální těžby se dějí především v rozvojových zemích, musí být rozsah nezákonných těžeb v těchto oblastech daleko větší (Seneca Creek Associates and Wood Resources International 2004). Světová banka odhaduje, že globální ztráty způsobené nelegálními těžbami v rozvojových zemích přesahují 10 miliard dolarů ročně a dalších 5 miliard představují daňové úniky na legálně těžženém dřevu (Světová banka 2006).

Nelegální těžba je příčinou značných profitů i ztrát mezi mnohými hráči jak v oblasti hospodaření v lesích, tak v samotném obchodu s dřívím. Ti, kteří nejvíce profitují zejména z krátkodobého hlediska, jsou najímání v jednotlivých stadiích procesu od zabezpečení kontrol lesních zdrojů až po obchodníky. Nezákonně jednající obchodníky získávají také korupčními aktivitami mezi partnery ve státní správě, kteří se následně brání jakýmkoliv změnám. Koneční spotřebitelé nejsou shledáváni jako skupina, která by výrazně získala z nižší redukované tržní ceny. I když cena konečného výrobku náklady na zdroj zahrnuje, je podíl těchto nákladů v konečné ceně relativně malý.

Klíčovými poraženými hráči jsou v procesu nelegální těžby vlády jednotlivých zemí. Ztráty znamenají příjmy a výnosy, které by vláda, firmy nebo jednotlivci mohli využít pro urgentní potřeby investic do zdraví, vzdělání, infrastruktury a zlepšení hospodaření s lesními zdroji nebo uspokojit základní potřeby.

Nelegální těžba zůstane pro producenty výnosnou, jestliže náklady nezákonně prováděných procesů budou nižší než náklady na produkci legálně těžženého dříví. Náklady nelegální těžby by mohly být navýšeny posílením monitoringu, zlepšením kapacit státních institucí tak, aby byli producenti nelegálně těžženého dřeva řádně potrestáni. Dále je třeba zvýšit odpovídajícím způsobem sankce. Na druhou stranu mohou vlády vyvinout snahu o snížení nákladů na legalitu dřeva tím, že zákonně vytěžené dřevo více ztraktivní. Případná opatření na zlepšení dodržování práva je ovšem nutné důkladně vyhodnotit, aby hospodářským subjektům nepřinesla dodatečné náklady (CONTRERAS-HERMOSILLA et al. 2007).

Opatření proti nelegálním těžbám by se neměla zaměřovat pouze na nabídkovou stranu, nýbrž také na stranu poptávky. Zvýšené náklady nelegálních těžeb pro hospodářské subjekty je jedním z řešení; na druhou stranu by měli být motivováni také spotřebitelé, aby nakupovali dříví a produkty z něj pouze z legálních zdrojů.

Realizace dodatečných opatření nebo nařízení přinesou zvýšené náklady zejména vládám a sféře státní správy. Ovšem v souvislosti s celkovými ztrátami, zejména v rozvojových zemích, je podíl implementačních nákladů v procentním vyjádření zanedbatelný. V souvislosti se zjišťováním celkového objemu dodatečných realizačních nákladů se bude jejich výše odvíjet od podmínek v jednotlivých zemích. Nový legislativní návrh, zavádějící systém náležité péče, bude mít ekonomický dopad na hospodářské subjekty jak v zemích EU, tak mimo EU.

Dopadové hodnocení (2008), předložené Evropskou komisí, říká, že zaměření na soulad a posílení právního systému není smě-

rované na příkladové kontroly dodávek dříví, ale pouze na ověření, zda hospodářský subjekt zavedl efektivní systém zabezpečení toho, aby byl na trh uváděn produkt vyrobený z legálních zdrojů. Regulační náklady jsou proto v EU odhadnuty na 1 milion EUR. Náklady jsou odhadnuty bez jakéhokoliv zařazení a klasifikace, proto celkový objem bude překročen z důvodu personálních nákladů a nákladů na technické vybavení.

Další potenciální dodatečné náklady hrozí soukromému sektoru v případě, že nebudou uznány současné certifikační systémy. Hospodářské subjekty v EU budou povinny vynaložit další náklady k zabezpečení legality dříví nebo produktů ze dřeva. Legislativní opatření by se měla řídit základním principem nezvyšování administrativní zátěže a především minimalizovat náklady spojené s realizací daných opatření.

Ve státním sektoru budou náklady minimalizovány zejména efektivním využitím existujících zdrojů. Zakládání nových institucí by mohlo vést ke zvýšení byrokracie a matení subjektů v soukromém sektoru. Vše by mělo být založeno na již fungujících, zavedených systémech. V případě, že vznikne potřeba založení nové instituce, je důležité zvážit vazby mezi jednotlivými nařízeními a víceúčelovým využitím organizací.

ZÁVĚR

Vymahatelnost lesního práva a otázky správy nejsou novou problematikou a nikdy nebudou zcela nebo permanentně eliminovány. V posledních letech ovšem rozvojové země a společnost celosvětově uznává přirozenost a významnost deliktčního jednání v oblasti lesního hospodářství a nikdy zde neexistoval tak silný konsenzus o potřebě aktivit a spolupráce v boji proti nelegálním těžbám dřeva.

Přes skutečnost, že existuje více informací a lepších znalostí, je jasné, že pro dosažení potřebných kontrol nelegálních těžeb dřeva bude nutné vynaložit značné finanční prostředky - v jaké výši prozatím nikdo nebyl schopen odhadnout. Finanční objem bude navýšen nejen potřebou investic do zlepšení zdrojů pro lepší hospodaření v lesích, sociální rozvoj a restrukturalizaci průmyslu, ale také pro zlepšení souladu s právními systémy a legislativou lesního hospodářství. Ovšem podstatná částka zdrojů bude potřeba zejména pro posílení kapacit v oblasti expertně sofistikované vymahatelnosti lesního práva.

Vhodně nastavené sankce a penále, efektivní vymahatelnost a spravedlivý právní systém jsou významným elementem, vedoucím ke kontrole nezákonně prováděných těžeb. Vymahatelnost lesního práva a správa by neměly bránit nastaveným směrům rozvoje lesnických strategií.

Poznámka:

Zpracováno s přispěním projektu NAZV č. QH 7129 „Hodnotící systém sociálně ekonomické významnosti funkcí lesa včetně kritérií a indikátorů multifunkčního obhospodařování lesů“.

LITERATURA

- BLASER J., CONTRERAS A., OKSASEN T., PUUSTIARVI E., SCHMITHAUSEN F. 2005. Forest Law Enforcement and Governance (FLEG) in Europe and North Asia (ENA). Reference paper prepared for the Ministerial Conference, Nov. 22 – 25, 2005. St. Petersburg, Russia.
- BRACK D. 2006. Excluding Illegal Timber from EU Markets, Options for the EU and its Member States. London, UK, Royal Institute of International Affairs.
- CHRISTY L., DI LEVA C., LINDSAY J., TAKOUKAM P. 2007. Forest Law and Sustainable Development, Addressing Contemporary Challenges through Legal Reform. The World Bank, Washington DC, USA.
- Commission Regulation (EC) no. 1024/2008 of 17 October 2008 laying down detailed measures for the implementation of Council Regulation (EC) no. 2173/2005. Brussels, Belgium.
- Commission Staff Working Document accompanying the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council determining the obligations of operators who make timber and timber products available on the market - Impact assessment no. 14482/08 ADD 2, 2008. Brussels, Belgium
- COLCHESTER M. 2006. Justice in the Forest: Rural Livelihoods and Forest Law Enforcement. CIFOR Forest Perspectives 3. Bogor, Indonesia.
- Council Regulation (EC) no. 2173/2005 of 20 December 2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community. Brussels, Belgium.
- EU Action Plan for Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT). Brussels, Belgium.
- FAO. Global Forest Resources Assessment, Progress towards sustainable forest management. Rome, Italy. 2005.
- Legislative proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the Community market. Brussels, Belgium.
- LINDSAY J., MEKOUAR A., CHRISTY L. 2002. Why Law Matters: Design Principles for Strengthening the Role of Forestry Legislation in Reducing Illegal Activities and Corrupt Practices. FAO Legal Papers Online 27. Rome, Italy.
- OTTISCH A., MOSLEYEV A., BURDIN N., KAZUSA L. 2005. Impacts of Reduction of Illegal Logging in European Russian on the EU and European Russia Forest Sector and Trade. Technical report 19. European Forest Institute, Joensuu, Finland.
- ROSENBAUM K. 2002. Illegal Actions and the Forest Sector: A Legal Perspective. Discussion paper. FAO, Washington DC, USA.
- Savcor Indufor Oy. Action Plan to Combat Illegal Activities in Forest and Wood Processing Sector in Bosnia and Herzegovina. Draft. Savcor Indufor Oy, Helsinki, Finland.
- Seneca Creek Associates and Wood Resources International, 2004. "Illegal" Logging and Global Wood Markets: The Competitive Impacts on the U.S. Wood products Industry. Maryland, USA, 2005.
- World Bank, Strengthening forest Law Enforcement and Governance, Addressing a Systemic Constraint to Sustainable Development. Washington DC, USA. 2006.
- WWF, Illegal Wood for the European Market, An analysis of the EU import and export of illegal wood and related products. WWF European Policy Office, Brussels, Belgium. 2008.
- <http://illegal-logging.com>

ILLEGAL LOGGING AND THE EU LEGAL INSTRUMENTS INFLUENCING THE TIMBER MARKET

SUMMARY

The situation of the timber market is influenced by many factors, but one of the main factors affecting the price of timber is illegal logging and related trade. Illegal logging is a pervasive problem of major international concern, as it leads to deforestation, one of the main causes for climate change. Illegal logging for international markets is often a form of organized crime. Like other criminal activities it takes place covertly. This is why no one can calculate the quantity of wood of illegal origin in international trade with exact certainty.

The European Union has been fighting against illegal logging for a long time and currently the fight is being intensified with the adoption of legislative measures intended to suppress illegal activities. While traceability systems to reduce illegal timber imports are already in place by some of the major forest industry companies in Europe, e. g. in Finland, additional legislation at EU level is urgently required to ensure that only wood and paper products from legal sources are traded – with an obligation to provide proof for processors as well as traders. This is the only way to exclude illegal timber sources with processing and import through transit countries and to stop commercial illegal logging in EU Member States.

The paper summarizes the situation of the EU's timber market with an emphasis on illegally harvested timber, and analyzes current legislative measures that may affect the supply and demand of timber and that may influence operators in both the public and private sectors.

The main aim of the paper is to analyze basic EU legislative measures influencing the timber market and to identify potential costs for both the private and public sectors that may arise from them.

In the introduction to the analysis the situation of the illegally harvested timber market in the EU will be concisely outlined, with the goal of emphasising that trade in illegally harvested timber is truly an important problem.

Recenzováno

ADRESA AUTORA/CORRESPONDING AUTHOR:

Ing. Kateřina Ventrubová, Ph.D., Fakulta lesnická a dřevařská, Česká zemědělská univerzita
Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6-Suchbát, Česká republika
tel.: 224 383 711; e-mail: ventrubovas@fld.czu.cz